

Aktuell information

Sedan vårt förra nummer har mycket hunnit hända, och ännu mer hunnit planeras. I Sverige har olika avsnitt av den samhällsliga verksamheten utvecklat sin egen forskningsplanering, med deltagande av representanter för olika samhällsvetenskapliga forskningsdiscipliner, och för rätts-sociologins del har forskningen därigenom fått en fastare förankring.

Forskning om socialpolitik

Walter Korpi och Robert Eriksson anordnade ett arbetsseminarium under rubriken "Social forsk-

ning, socialpolitik och välfärds-samhälle", den 4-5 oktober 1984 på Skytteholms kursgård. Delegationen för social forskning ställde upp med nödvändiga medel, och deltagarna kunde se fram emot ett par stimulerande dagar på Skytteholm.

Arbetstakten var hög och ämnen inom temat spände från legitimitetsbegreppet i välfärds-samhället (**Stein Ringen** från projektet "Does the Welfare State Work?") och välfärdsutveckling och sociala problem (**Henrik Tham**), till uppsatser som behandlade mer aktuella och konkreta debattområden som t ex Korpi eget bidrag, "Economic Growth and the Welfare State; Leaky Bucket or Irrigation System?".

Den dominerande hållningen i uppsatserna var försvaret av välfärdsstaten och omfördelningspolitiken, gentemot konservativa angrepp på denna form för samhällsekonomisk strategi. Detta föranledde vissa närvarande forskare att ifrågasätta forskarens roll på det socialpolitiska området. Teoriutveckling och begreppsförklaringar, utifrån Sveriges unika ställning som socialpolitiskt föregångsland, förekom i ringa utsträckning; de flesta inläggen hade i stället karaktären av försvarstal eller debattinlägg.

Inläggen väckte dock livliga diskussioner, och den offentliga diskursen skapar förväntningar på intern kritik och vidare utveckling. Det socialpolitiska området är i alla händelser ett forskningsfält där stor möda och mycket tid och ekonomiska resurser läggs ner på forskning.

Gruppen träffades åter i februari i Lund, och en ny träff är planerad till hösten 1985.

Forskare och arbetsrätt

Arbetarskyddsfonden (ASF) är mycket intresserad av att få fram arbetsrättslig forskning som synliggör verkligheten bakom senare års arbetsrättsliga reformer. Men vad är arbetsrättslig forskning? Kan landets juridiska fakulteter tillfredsställa behovet av forskning på detta område, eller ska man snegla på samhällsvetenskaperna och då främst arbetslivsforskningen?

I slutet av oktober 1984 kallade ASF en grupp forskare till ett symposium betitlat "Juridik och samhällsvetenskap - möjligheter till tvärvetenskap". **Edmund Dahl-**

ströms inlägg med några synpunkter på forskningen kring arbetsrättsreformerna klargjorde tydligt för deltagarna att arbetsrättens utvärderingskriterier ligger på det lokala planet i vardagen. "Kallar vi forskning kring de sociala förhållandena på det lokala planet för arbetslivsforskning måste en uppföljning av de arbetsrättsliga reformerna med nödvändighet inkludera arbetslivsforskning." Problemet med utvärdering av arbetsrättsliga reformer blir då att vi vet så lite om utfallet av verksamheten i människornas vardagsmiljö i arbetslivet.

Ett försök av **Tore Nilstun** att genom en liten enkät bland arbetsrätts- och arbetslivsforskare få fram hur juridik och samhällsvetenskap skulle kunna utbyta kunskap inom arbetsvetenskapens område presenterades också på symposiet. Nilstuns egen värdering av "ämneschauvinistiska tendenser" intog en framträdande plats i utvärderingen av enkätsvaren, men det stod klart att forskare vill arbeta och forska inom sitt eget område och ämne och presentera sina forskningsresultat - därefter är man beredd att diskutera dem med representanter för andra discipliner, på seminarier o dyl.

Försöken att inreda en helt ny blandvetenskap ansågs av de flesta tillfrågade vara såväl mindre fruktbara som mindre önskvärda. Det förefaller som om den arbetsrättsliga forskningen lider av samma problem som andra områden: att intressera bra forskare att forska i området, och att få dem att fortsätta forska oberoende av vilken disciplin de ursprungligen representerade.

Forskning om handikapp

Forskningsrådsnämnden (FRN) har en rad olika kommittéer vars uppgift det är att stimulera och samordna forskning inom prioriterade områden. Handikappforskning är ett sådant prioriterat område, och en arbetsgrupp under FRN arbetar på att få fram en översikt över den handikappforskning som bedrivits och bedrivs i Sverige, samt på att stimulera ytterligare forskning om "Handikapp och sociala processer".

Gruppens eldsjäl, **Mårten Söder**, har som ledstjärna att väcka forskares intresse för handikappbegreppet och hur det utvecklats genom den svenska handikapppolitiken och det svenska regelsystemet, samt hur det skiljer sig från andra länders handikappbegrepp. När FNs världshälsoorganisations (WHO) förslag till begrepps- och klassifikationsinstrument presenterades befanns det ligga ganska långt ifrån den svenska tolkningen av handikappbegreppet, tex vad gäller definitioner av begreppen sjukdom, skada, funktionsnedsättning och handikapp.

Vad betyder en standardisering av begreppen och mätteknikerna av sjukdomstillstånd för ett land som Sverige och dess handikapppolitik, när landet rättsligt, politiskt och ideologiskt har en annan tradition när det gäller att undersöka och behandla tillstånden bakom begreppet?

Efter en rad work-shops och symposier har arbetsgruppen, vars formella uppdrag är att närmare studera WHO-manualen, sammanställt en skrift, *Behov av forskning kring ICIDH och dess tillämpning*, som kan rekvideras från FRN efter sommaren 1985.

Rätten och ekonomin

Under de senaste årens lågkonjunktur har den ekonomiska vetenskapen gjort stora framsteg inom samhällsforskningen, så till den grad att det faktiskt höjts protester som talat om hegemoniseringssträvanden. Att vidgningen av ekonomernas kompetensområde så småningom kommit att nå juridikens domäner är oundvikligt. I länder som USA har rättsekonomin gjort stora framsteg i analysen av motivation och rättsreglers straffsanktioner. Man får dock hoppas att den enkla argumentationsteknik som framkom vid förra årets Law and Society Conference, att folk som begår brott ska ha en skuld till enskilda individer (offren) och kontrakteras som något slags minislavar, och att detta ska kunna vara ett effektivt avskräckningsmedel, man får hoppas att detta inte är det mest lysande exempel på vad rättsekonomin har att erbjuda. På denna utveckling bör rättssociologer hålla ett vakande öga.

Vid Handelshögskolan i Köpenhamn har en ny utbildning startats 1984/85, en yrkesekonomisk-yrkesjuridisk utbildning med målet att ge kompetens för att kunna anlägga juridiska perspektiv på ekonomiska problemställningar, och vice versa. Sådan "tvärkompetens" kan tex vara önskvärd vid avtal om finansiering, försäkring eller beskattning, eller vid omorganisering av bolag från aktiebolag till multinationella konglomerat med flera dotterbolag.

Britt-Mari Blegvad anordnade med anledning av den nya utbildningen ett internationellt symposium i Köpenhamn den 20-21 maj

1985 på temat "Law, Economy and the Firm: Perspectives for Future Research". Två av de amerikanska gästerna, **Steward Macaulay** och **Lawrence Friedman** har länge forskat i detta område, avtal inom industrin. Macaulay menade i sitt inlägg, "An Empirical View of Contract", att hans synpunkter från mitten av 60-talet att affärsrätt och användningen av rättssystemet var något man inte använde eller hade behov av i det dagliga affärslivet och att man i stället förlitade sig på "relational sanctions", dessa synpunkter var inte längre relevanta. Verkligheten har förändrats. Men även om affärsvärlden använder rättssystemet idag är det mer som taktik än för att verkligen finna lösningar på aktuella problem där.

Friedman menade att dagens kraftigt reglerade välfärdssamhälle markerar en förändring av samhället i två viktiga avseenden: dels teknologiskt, dels genom utvecklingen mot masssamhället där människor som har med varandra att göra är totalt främmande inför varandra.

Från danska forskare, med deras nära anknytning till EG, framkom inlägg och synpunkter som mera gällde reglering av markna-

den: för- och nackdelar med reglering, dess konkurrensbegränsande effekter, hinder för tillträde till marknaden samt produktskillnader inom marknaden. Marknadsmisslyckanden diskuterades också.

Rättssociologen

Johnny Kalderstam sällar sig till de skönlitterära författarnas skara, där vi bl a återfinner Leif (G W) Persson och Staffan Westerlund, genom att i början av juni ge ut sitt skönlitterära debutverk *Fultjack* på Sisyphos förlag. Som titeln antyder handlar det om narkotika, och i boken berättas om turerna kring ett större parti amfetamin. Rolig och spännande läsning utlovas enligt förhandsrapporterna.

Nästa nummer

av *Tidskrift för Rättssociologi* utkommer redan i september. Årgången avslutas med ett stort dubbelnummer i november/december, som bl a tar upp och diskuterar begreppet och företeelsen kritisk juridik.